

ASiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle hallituksen esityksestä HE 61/2024 vp. laeiksi arvonnalisäverolain 84 ja 85 b §:n ja eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Erikoiskaupan liitto Etu ry kiittää lausuntopyynnöstä arvonnalisäverolain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä HE 61/2024 vp.

Esityksen mukaisesti yleistä arvonnalisäverokantaa nostettaisiin nykyisestä 24 prosentista 25,5 prosenttiin. Muutos astuisi voimaan pikaisella aikataululla jo 1.9.2024. Erikoiskaupan liitto pitää hallituksen esityksen mukaista arvonnalisäveroon kohdistuvaa korotusta ylimitoitettuna ja suhdannetilanteeseen nähden huonosti ajoitettuna. Muutoksen nopea aikataulu lisää haasteita erityisesti pienemmille kaupan alan yrityksille. Erikoiskaupan liitto pitää tärkeänä, että eduskunta huomioi alla olevat seikat hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä.

Vaikutukset kuluttajien luottamukseen

Erikoiskaupan yritykset kamppailevat tällä hetkellä kannattavuuskriisissä yksityisen kulutuskysynnän pysyessä edelleen alamaissa ja kustannustason jatkaessa nousuaan. Kuluttajien luottamuksen heikentyminen näkyy ensimmäisenä erikoiskaupassa, kun kuluttajat vähentävät kokonaiskulutustaan. Tällaisessa tilanteessa kuluttajat lykkäävä kalliimpien kestohyödykkeiden hankintaa tai jättävät ne kokonaan hankkimatta. Asuntokaupan ja rakentamisen hiipuminen näkyy niin ikään erikoiskaupan, kuten rauta- ja sisustuskaupan sekä kodin elektroniikan kysynnän vähentymisenä.

Kuluttajien luottamus on ollut ennätysalhaisella tasolla Venäjän hyökkäyssodan alun jälkeen kevästä 2022. Selkeä negatiivinen muutos kuluttajien luottamuksessa nähtiin Tilastokeskuksen kuluttajien luottamusindikaattorissa kuluvaan vuoden aikana. Luottamusindikaattorin saldoluku tippui – 12,6 huhtikuussa sen ollessa – 9,3 maaliskuussa.

Inflaatiotason lasku ja mahdolliset koronlaskut voivat pidemmällä aikavälillä vahvistaa kuluttajien luottamusta. Arvonnalisäverotuksen korotus leikkaa kuitenkin tässä vaikeassa taloustilanteessa kuluttajien ostovoimaa, kuten hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissakin todetaan. Veronkiristyksellä on kuitenkin ostovoiman heikentymisen lisäksi vahva psykologinen vaikutus, mikä näkyy kuluttajien käyttäytymisessä. Kun kaikki tuntuu kallistuvan, vähennetään kulutusta entisestään. Lisäksi arvonnalisäveron korotus ohjaa kuluttajien edullisempia hintoja tarjoavien ulkomaisten verkkokauppojen tarjonnan pariin.

Arvonnalisäveron vaikutukset erikoiskaupan yritysten kannattavuuteen

Erikoiskaupan yritysten liikevaihto on ollut jo kahden vuoden ajan laskusuunnassa. Erikoiskaupan liiton tilastopalvelun ennuste loppuvuodelle ennakoii erikoiskaupan yritysten liikevaihdon laskevan 2,57 prosenttia tänä vuonna. Tilanne vaihtelee suuresti eri yritysten ja toimialojen välillä. Erityisen haastavaa tilanne on tällä hetkellä rauta- ja sisustuskaupassa sekä kirjakaupassa. Tässä tilanteessa erikoiskaupan yritysten on erittäin vaikeaa siirtää arvonnalisäveron korotusta kokonaisuudessaan kuluttajahintoihin.

Monille tuotteille on markkinatilanteen takia muodostunut ns. rajahinta. Jos nykyinen verollinen hinta on esim. 99,90, niin uudella arvonnalisäverolla hinnan tulisi nousta yli 100 euroon. Hinta todennäköisesti pysyy ennallaan ja erotus jää kauppiaan maksettavaksi.

Useissa ennakoon tilattavissa tuotteissa hinta on jo merkitty kiinnitettyyn hintalappuun ja näissäkin verotasojen ero jää myyjän tappioksi.

Erikoiskaupan yritykset ovatkin erittäin huolissaan muutoksen vaikutuksista. Tämä näkyy selvästi Erikoiskaupan liiton toukokuussa tekemän jäsenkyselyn tuloksissa. Yli 70 prosenttia vastaajista kertoi myynnin laskevan joko merkittävästi tai jonkin verran. Alle 40 prosenttia vastaajista kertoi voivansa siirtää veronkorotuksen hintoihin, kun yli puolet pystyi siirtämään korotuksen hintoihin osittain. Vastanneista yrityksistä 11,4 prosenttia kertoi, etteivät he voi siirtää korotusta hintoihin ollenkaan.

Kyselyn kommentteja:

"Katteet ovat niin pienet, että alvin korotuksella on merkittävä vaikutus toimintaani. Luulenpa, että toiminta nykyisessä muodossaan loppuu kokonaan."

"ALV:n nosto ajaa asiakkaitamme Viroon ja jopa eteläiseen Eurooppaan, josta samat tuotteet voi saada halvemmalla."

Arvonlisäveron korotuksen vaikutukset erikoiskaupan yritysten toimintaan

Arvonlisäveron korotuksella on merkittäviä käytännön vaikutuksia erikoiskaupan yritysten toimintaan. Alla muutamia esimerkkejä haasteista.

Kun laskun tiedot välitetään sähköisesti voi sähköisen laskun välittäjän pyöristyskäytännöt olla eri, joten lähettäjän ja vastaanottajan laskujen loppusummiin voi muodostua pyöristyseroja. Nämä taas sotkevat toimijoiden osto- ja myyntireskontrat.

Myymälöissä pitää päivittää myös hyllynreunahinnat, jotta asiakkaille ilmoitettavat hinnat ovat oikein. Erikois kaupoissa on yleisesti paperiset tulosteet hintalappuina. Nämä tulostetaan kaikkiin myymälöihin ja laitetaan asianmukaisesti hyllynreunoihin käsityönä. Tämä vaatii tekijän, aikaa ja tarkkuutta.

Jokaisen toimipisteen kassakuitin tulee myös tulostua oikein veronmuutoksen jälkeenkin. Kuittien leveys määrittää merkkien määrää ja layoutin tulee olla kuittitulosteessa kunnossa. Kuittien merkkimäärä on kuitenkin rajoitettu ja puolen prosentin desimaali vaatii kaksi merkkiä lisää tilaa leveyssuunnassa.

Erikoiskaupan liiton yrityskyselyn mukaan 48 prosenttia yrityksistä kertoo pelkästään hintamerkintöjen tuottavan merkittävästi lisätyötä. Vastaajista 37 prosenttia kertoi sen tuottavan jonkin verran lisätyötä. Vastaajat arvioivat muutoksen tuovan myös lisäkustannuksia, joiden tasoa on vaikea vielä tässä vaiheessa arvioida.

Kyselyn kommentteja:

"Tämä on yksi haasteellisimmista asioista, joita hallitus ei ole tarpeeksi miettinyt. Alvin tulisi olla kokonaisluku, nyt moni järjestelmä ei taivu pilkkuun ja tämä aiheuttaa isoja lisäkustannuksia."

"Ei toivottavasti aiheuta isoja ongelmia, mutta sepä selviää kunhan tilanne on käsillä."

"Tuhottomasti ylimääräisiä työtunteja nyt ainakin, mutta mitäpä muuta sitä yrittäjällä on kuin aikaa. Täytyy siis yrittää tehdä niin paljon kuin itse voi, ettei ylimääräisiä kustannuksia tulisi. Tosin voi olla, että joudumme vaihtamaan tuon kassajärjestelmän, jolloin kuluja tulee sitten tuhansia euroja."

Arvonlisäveron korotuksen taso

Arvonlisäveron uusi määrä tulisi olla 25 %. Jo tällä tasolla Suomi on korkeimpien eurooppalaisten arvonlisäverojen joukossa. Vain Unkarissa olisi jatkossa korkeampi yleinen arvonlisäverokanta. Huomioitavaa on kuitenkin se, että Unkarin verotus on muilta osin Suomea keveämpää.

Ruotsissa ja Tanskassa yleinen arvonlisäverokanta on tasan 25 prosenttia. Tosin Ruotsissa alennetut kannat ovat alhaisempia kuin Suomessa. Esimerkiksi kirjojen arvonlisäveroa ollaan hallituksen

toimesta kiristämässä nykyisestä 10 prosentista 14 prosenttiin, kun Ruotsissa kirjoja verotetaan 6 prosentin alennetun arvonlisäverokannan mukaisesti.

Puolen prosenttiyksikön korotus yleiseen arvonlisäverokantaan tuo laskennallisesti muutama sata miljoonaa euroa lisää verotuottoja. Todellista vaikutusta on vaikea arvioida muutoksen kulutuskysyntää heikentävien vaikutusten vuoksi.

Erikoiskaupan liitto esittää, että arvonlisäveron korotusta maltillisettaan 25 prosenttiin, mikäli eduskunta ei päätä perua veronkiristystä kokonaisuudessaan.

Voimaantulon siirtäminen

Arvonlisäverolain muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.9.2024. Muutos astuu voimaan erittäin nopealla aikataululla. Järjestelmämuutokset ja hintamerkintöjen muutokset pitää hoitaa käytännössä kesälomakauden aikana, jotta kaikki olisi valmista syyskuun alussa.

Viikonpäivänä 1.9.2024 on sunnuntai, joka tuo jo sellaisenaan ongelmia sekä uusien hyllyhintojen merkitsemisen, että järjestelmämuutosten osalta. Valtaosassa kaupan alan myymälöitä hintamerkinnät ovat paperiversioina ja ne on fyysisesti vaihdettava. Yön yli tämä ei onnistu ja tuotteita myydään ylimenokauden aiemmalla hinnalla, mutta korkeammalla veroprosentilla. Tämä erotus jää kauppiaan tappioksi.

Kirjanpidollisesti muutoksen ajoittaminen puhtaasti vuoden viimeiselle kvartaalille helpottaisi myös toimintaa monessa yrityksessä. Voimaantulon siirtäminen edes yhdellä kuukaudella toisi yrityksille lisää aikaa tarvittaviin muutoksiin.

Erikoiskaupan liitto esittää, että arvonlisäveron korotus tulisi voimaan aikaisintaan 1.10.2024.

Kunnioittavasti,

Jukka Ropponen

Johtaja, lakiasiat ja edunvalvonta

Erikoiskaupan liitto Etu ry